

GERMANII DIN VECHIUL REGAT ÎN STATISTICI ÎN PREAJMA PRIMULUI RĂZBOI MODIAL

Carmen Patricia RENETI*

Abstract:

The number of Germans in the Old Kingdom of Romania is difficult to calculate due to the lack or contradiction of sources. Most sources conclude that the Evangelicals mounted to 15.000-20.000 people, while the total number of Germans was 50.000. It remains that the Catholics counted for 30.000. In comparison with this number, the official statistic from 1923 shows a huge difference: 715.902 Germans. We can come to the conclusion that, despite their small number (approximatively 1% before the First World War and 5% after the War), the contribution of Germans in the cultural, economic and educational fields deserve to be admired and appreciated.

Keywords: Germans, Austrians, Hungarians, statistics, First World War

O analiză a situației germanilor din Vechiul Regal în anii din preajma Primului Război Mondial este dificil de realizat, necesitând cercetarea a multor surse, care trebuie identificate, analizate și coroborate.

O statistică oficială a numărului de germani din Regat nu există. Astfel că autorul a încercat să identifice cât mai multe surse care coroborează să ducă la un număr cât mai exact al membrilor acestei comunități. Dar acea statistică consemna cetățenia și nu etnia sau naționalitatea, fiind greu evaluat folosind aceste date numărul germanilor din România.

Cetățenii germani constituiau abia 0,11% din totalul populației Regatului, fiind în 1899 una din cele mai puțin reprezentative comunități, din punct de vedere numeric. În plus, alte elemente germane, spre exemplu austriecii, au fost considerate împreună cu ungurii, iar în numărul austro-ungarilor au fost cuprinși și românii din Transilvania sau Bucovina, considerați cetățeni ai Dublei Monarhii¹.

Primul referendum din Vechiul Regat, din care aflăm date referitoare la cetățenia locuitorilor, a avut loc în anul 1899²:

* Biblioteca Academiei Române (carmen_patriciana@yahoo.com)

¹ G. Platon, *Istoria românilor*, vol. VII, tom 2, *De la independență la Marea Unire (1878–1918)* (București: Editura Enciclopedică, 2003), 64.

² Platon, *Istoria românilor*, 65.

Cetățenia	Moldova	Muntenia	Oltenia	Dobrogea	Vechiul Regat
Români	1.606.470	2.487.960	1.149.124	245.742	5.489.296
Austro-ungari	25.529	62.302	14.160	3.117	104.108
Germani	1.352	4.975	910	399	7.636
Bulgari	1001	4.618	1.240	1.105	7.964
Evrei	2.510	2.383	694	272	5.859
Francezi	330	1.049	65	120	1.564
Greci	4.808	9.871	1.159	4.219	20.057
Italiani	1.818	4.024	1.396	1.603	8.841
Ruși	1.694	1.131	37	1.339	4.201
Sârbi	197	1.117	2.616	59	3.989
Turci	2.632	10.843	3.540	5.974	22.989
Alte state	309	1.019	78	220	1.626
Evrei de protecție română	193.282	58.142	4.187	877	256.488
Alți străini de protecție română	7.190	10.083	2.037	2.762	22.072
TOTAL	1.848.122	2.659.517	1.181.243	267.808	5.956.690

În 1907, odată cu înființarea *Synodalverband der deutschen evangelischen Gemeinde an der unteren Donau* (Uniunea Sinodală a comunităților germane evanghelice de la Dunărea de Jos), preotul Ernst Heiff³ din București a făcut o primă estimare a numărului evanghelicilor, majoritatea acestora fiind germani:

București	6.000
Brăila (cu filialele Buzău, Jakobsontal, Izlaz)	620
Câmpina (și împrejurimi)	1.000
Craiova	800
Galați (cu Sulina și Mărășești)	425
Iași (cu Bacău, Botoșani, Buhuși, Dorohoi, Piatra Neamț și Roman)	545
Pitești (cu Câmpulung)	220
Râmnicu Vâlcea (cu Brezoi)	225
Turnu Severin (cu Târgu-Jiu)	180
TOTAL	10.015

³ R. Honigberger, *Zur Geschichte des Deutschtums in Rumänien: Ein Beitrag zur Geschichte der Siebenbürger Sachsen* (București: Librăria Socecu, 1909), 31. Sonderabdruck von den „Karpaten. Halbmonatsschrift für Kultur und Leben,” 3, II.

În ceea ce privește Dobrogea, numărul evanghelicilor din diferite localități era următorul:⁴

Cogealac	770
Tariverde	688
Ciucurova	325
Cobadin	320
Atmagea (localitate principală, cu propria parohie)	320
Constanța (localitate principală în Dobrogea, cu propria parohie)	256
Fachri	210
Mamuslia	180
Sarighiol	160
Cataloi	90
Alacap	60
Sofular	40
Ortachioi	30
TOTAL	3.449

„În aceste cifre nu au fost luate în considerare comunitățile evanghelice din Azuga, Bufta, Bușteni, Focșani, Giurgiu, Ploiești, Sinaia. Dat fiind faptul că există mulți evanghelici care trăiesc în afara comunității, sunt înclinat să cred că cifrele de mai sus sunt, parțial, prea mici. În București sunt stabiliți cam 8.000-10.000 de germani evanghelici, iar în întregul Regat circa 25.000. Nu este un număr mare, dar este un număr important prin contribuția pe care germanii o au”⁵.

Raportul lui Heift concluziona că sașii din Transilvania constituiau principala componentă a elementului german de la sud de Carpați⁶, fără a menționa numărul lor.

În 1908, doctorul Emil Fischer se ambiționa să alcătuiască un recensământ temeinic al evanghelicilor din cuprinsul *Uniunii Sinodale*. Rezultatele au fost publicate într-o lucrare din 1911, Emil Fischer estimând un număr de 15.648 evanghelici germani în Vechiul Regat, din care 8.000 trăiau în București⁷:

Nume comunitate	Comunități principale			Număr filiale / parohii		
	membri	contribuabili	mărime contribuție	filiale	membri	mărime contribuție
Atmagea	363	53	1.000	5	1.773	4.105

⁴ Honigberger, *Zur Geschichte des Deutschtums*, 32.

⁵ Honigberger, *Zur Geschichte des Deutschtums*, 31-32.

⁶ C. Stefani, „Siebenbürger Sachsen südlich der Karpaten: Versuch einer Rückschau,” *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, 52 (2009), 51–64.

⁷ E. Fischer, *Die Kulturarbeit des Deutschtums in Rumänien* (Hermannstadt: Gedruckt und in Kommission bei W. Krafft, 1911), 325.

Brăila	400	73	917	3	350	227
București	8.000	653	10.747	-	-	-
Câmpina	500	50	1.004	8	417	368
Constanța	200	66	cc. 9 lei/ familie	5	1.200	cc. 4.000
Craiova	800	214	2.043	-	-	-
Galați	400	79	1.286	2	56	-
Iași	350	91	955	7	200	150
Pitești	170	31	492	2	64	-
Râmnicu- Vâlcea	170	37	786	2	75	-
Sofia (în Bulgaria)	220	48	1.450	-	-	-
Turnu- Severin	100	41	336	1	60	-
	11.673	1.436		35	4.195	

Nume comunitate	Ceremonii religioase (anul 1908) ⁸					
	botezuri	căsătorii	înmormântări	confirmări	împărtășiri	căsătorii mixte
Atmagea	108	13	65	75	325	-
Brăila	21	-	17	12	136	30
București	92	39	87	67	cc. 1.200	?
Câmpina	26	2	11	3	75	60
Constanța	95	16	16	66	271	30
Craiova	23	7	19	4	160	?
Galați	8	3	9	7	85	40
Iași	17	6	6	15	280	?
Pitești	9	-	7	5	52	20
Râmnicu- Vâlcea	8	2	4	5	76	5
Sofia	4	2	3	4	66	?
Turnu- Severin	4	4	6	4	46	20
	415	94	250	267		circa 205

Așadar, circa 15.000 - 20.000 evanghelici trăiau în România în preajma Primului Război Mondial. Sunt surse care vorbesc de un număr de 25.000: „Numărul germanilor din România ajunge acum la 40.000-50.000 din care jumătate sunt evanghelici”⁹ (doctor Otto Freiherr von Dungern, anul 1916). Doar că aceasta ultimă cifră trebuie privită cu moderație, o

⁸ Fischer, *Die Kulturarbeit des Deutschtums*, 326.

⁹ Otto Freiherr von Dungern, *Rumänien* (Gotha: Verlag von Friedrich Andreas Perthes, 1916), 16.

statistică a populației din 1913 indicând un număr de 21.704 protestanți¹⁰. În ciuda acestor diferențe, profesorul Theilemann este convins că „germanii evanghelici din România reprezentau, la nivel european, cea mai mare comunitate de etnici germani din afara Germaniei, iar la nivel mondial erau depășiți doar de numeroasele colonii de imigranți din America de Sud”¹¹.

Mult mai dificilă este calcularea numărului total al germanilor catolici, întrucât datele ne indică doar numărul total al catolicilor.

La 1904, Administrația Casei Bisericii raporta un număr de 145.713 credincioși catolici distribuiți astfel :

Arhiepiscopia București¹²

Județe	Orașe/ comune	Număr parohii / preoți	Biserici parohiale	Filiale fără biserică	Capele	Număr credincioși	Număr școli	Număr elevi
14	34 + 52	25 + 40	21	61	7	70.089	18	1.414

Dieceza Iași¹³

Județe	Orașe/ comune	Număr parohii / preoți	Biserici urbane neparohiale și parohiale	Capele	Biserici rurale	Număr credincioși	Număr școli	Număr elevi
15	19 + 27	27 / 47	5 + 7	13	110	75.624	4	643

La 1907, sunt 143.000 de catolici, dintre care 68.000 în arhiepiscopia de București și 75.000 în dieceza Iași,¹⁴. Numărul catolicilor atingea aproape 160.000 în 1913¹⁵:

Populația	Rurală	Urbană	Total	Variație la total
Catolică	100.381	57.195	159.168	+ 1.592
Protestantă	5.904	17.291	21.704	- 1.491

¹⁰ *Buletinul Statistic al României* (București: Editura Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1921), seria IV, vol. XVI, nr. 6–7, publicat de Direcțiunea Generală a Statisticii din Ministerul Industriei și Comerțului, 12.

¹¹ W. Theilemann, „Comunități bisericești și cultura evanghelică de limbă germană în nucleeele urbane de migrațiune și modernizare din Vechiul Regat al României între cca. 1840–1944,” în *Confluente culturale româno-germane*, ed. Rodica Ofelia Miclea, Sunhild Galter și Doris Sava (Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga”, 2008), 2-3.

¹² Administrația Casei Bisericii, *Biserica Ortodoxă și cultele străine din Regatul României* (București: Institutul de Arte Grafice Carl Göbl, 1904), CCXII-CCXXV.

¹³ *Ortodoxă și Cultele Străine*, CCXIII.

¹⁴ Honigberger, *Zur Geschichte des Deutschtums*, 33.

¹⁵ *Buletinul Statistic al României*, 32.

În privința numărului total al germanilor din România, avem mai multe surse care conchid că numărul germanilor ar fi fost de circa 50.000 la începutul războiului (*autorii și anul lucrărilor sunt trecute în paranteză și precizate în notele de subsol, n.a.*):

- „numărul germanilor din Regat, indiferent de confesiune, se ridică la 45.000-50.000 de suflete”¹⁶ (Rudolf Honigberger, anul 1909);

- „în total, estimăm numărul germanilor care trăiesc în România la 50.000”¹⁷ (Emil Fischer, anul 1911);

- „astăzi trăiesc în Vechiul Regat circa 50.000 de germani din Germania, din Austria și din Transilvaniai”¹⁸ (Hans Petri, anul 1912);

- „numărul germanilor din România ajunge acum la 40.000-50.000”¹⁹ (doctor Otto Freiherr von Dungern, anul 1916);

- „dacă numărul total al nemților din Vechiul Regat se ridică la 50.000, numărul cunoscătorilor de limbă germană este mult mai mare. Mai vorbesc germană, cu siguranță, evreii, al căror număr este de 239.967”²⁰ (Marcel Bibiri-Sturia, 1916) .

Pentru numărul germanilor din București, majoritatea datelor concordă pentru cifra de 20.000:

- „în București trăiesc 20-22.000 germani din toate țările Domnului”²¹ (Emil Fischer, anul 1911). În anul 1912, Fischer nuanța: „Numărul sașilor care trăiesc în București a fost recent estimat de societatea *Transsylvania* la 3.725. Dar nu ar fi greșit să afirmăm că acest număr este de aproape 5.000, la fel ca la Mediaș. Germanii din Germania ar fi tot atât de mulți în întreaga țară [...]. În orice caz, sașii din Transilvania sunt cei mai vechi locuitori de limbă germană și constituie grupul cel mai numeros”²².

- „în București locuiau înainte de război circa 20.000 germani”²³ (profesorul Raimund Kaidl, 1917);

¹⁶ Honigberger, *Zur Geschichte des Deutschtums*, 35.

¹⁷ Fischer, *Die Kulturarbeit des Deutschtums*, 303-308.

¹⁸ H. Petri, „Deutsch-evangelisch im Königreich Rumänien,” în *Kalender für Gustav-Adolf-Vereine* (Leipzig: Verlag von A. Strauch, 1912), 1, 12.

¹⁹ von Dungern, *Rumänien*, 16.

²⁰ M. Bibiri Sturia, *Germani în România, ieri-azi-măine: comerț, industrie, finanța, colonia germană, regele, propaganda, corupția, spionajul* (București: Stabilimentul de Arte Grafice „Energia”, 1916), 124-125.

²¹ Fischer, *Die Kulturarbeit des Deutschtums*, 303,308.

²² E. Fischer, „Das Jubelfest der Bukarester Transylvania,” *Kronstädter Zeitung*, Nr. 122, Mittwoch, 29. Mai 1912, 2.

²³ „Profesorul Kaidl în ziarul *Koelnische Zeitung*,” *Gazeta Bucureștilor*, an XXXVIII, nr. 17, miercuri, 17 ianuarie 1917, 1.

- circa 30.000²⁴ (Hans Petri, anul 1912);
- „numărul membrilor coloniei germane din București crește substanțial după venirea regelui Carol I în țară, ajungând în 1914-1916 la cifra de 22.000 de membri”²⁵ (Marcel Bibiri-Sturia, 1916).

Populația din București a crescut rapid la începutul secolului al XX-lea. De la circa 260.000 persoane în anul 1900²⁶, Bucureștiul a ajuns la 341.321 persoane în 1912, ceea ce ne permite să aproximăm numărul de 400.000 de locuitori, în preajma Primului Război Mondial²⁷. Aceasta însemna că germanii reprezentau circa 5%-10% din populația orașului București.

Dacă luăm în considerare datele lui Emil Fischer valabile pentru anul 1908, din care rezultă că circa 8.000 de germani evanghelici trăiau în București²⁸, putem conchide că numărul catolicilor, evreilor și reformatilor din capitală era de aproape 15.000.

Șematismul arhidiecezi București pe anul 1900 indica 15.000 catolici pentru Sfântul Iosif și 35.000 catolici pentru Bărăție, adică un număr total de 50.000 catolici,²⁹ număr de care arhiepiscopul Netzhhammer îl pune la îndoială datorită proastei frecvenței a slujbelor religioase din bisericile catolice³⁰. Dintre aceștia, 80% erau supuși austriei și unguri³¹, conform estimărilor arhiepiscopului Netzhhammer. Dacă măcar 10% ar fi fost germani (dat fiind numărul mic de francezi și bulgari catolici), atunci am ajunge la o cifră de circa 5.000 de catolici germani în București, cifră care nu ne este confirmată de surse.

Pentru Dobrogea, recentul volum editat sub îngrijirea lui Vasile Ciobanu și a Fundației Seidel, ne permite să concluzionăm cifre precise:

²⁴ Petri, „Deutsch-evangelisch”, 1, 12.

²⁵ Bibiri Sturia, *Germani în România*, 124-125.

²⁶ R. Netzhhammer, „Über religiöse Verhältnisse in Rumänien. Skizzen aus der römisch-katholischen Mission,” *Katholische Kirchenzeitung* (Salzburg: Verlag Anton Markl, 1902). Traducere în română de D. Banner, „Despre relațiile religioase în România. Schiță din istoria misiunii romano-catolice,” în *Pro Memoria* 6 (2007; București: 2008), 147, 184.

²⁷ „Stadtanzeiger. Das Volkszählungsergebnis,” *Bukarester Tagblatt*, Jahrgang XXXVIII, Nr. 10, Donnerstag, 11. Januar 1917, 2.

²⁸ Fischer, *Die Kulturarbeit des Deutschtums*, 325.

²⁹ Netzhhammer, „Über religiöse Verhältnisse”, 147, 184.

³⁰ Netzhhammer, „Über religiöse Verhältnisse”, 145, 152.

³¹ R. Netzhhammer, *Episcop în România într-o epocă a conflictelor naționale și religioase*, vol. I (București: Editura Academiei Române, 2005) 741, 744.

Numărul germanilor stabiliți în Dobrogea a evoluat, potrivit recensămintelor românești, după cum urmează³²:

An	1880	1890	1900	1905	1912
Număr germani	3.071	4.563	8.751	8.142	7.697

Ar fi important de știut și numărul germanilor din Cadrilater, care „se compunea din două județe: Durostor și Caliacra, unde populația era de 200.000 de locuitori. În ceea ce privește *religiunea*, majoritatea sunt mahomedani, iar restul sunt, din tată în fiu, mărturisitori ai sfintei credințe ortodoxe”³³. Ne-ar fi greu să estimăm numărul germanilor: ar fi acesta apropiat de cifra celor din Dobrogea, respectiv circa 8.000 la începutul Primului Război Mondial?

Din datele de mai sus, am putea spune că, în preajma Primului Război Mondial, numărul total al germanilor era de 50.000, din care evanghelici 20.000 (40% din total) și catolici 30.000 (60% din total). Populația totală a Regatului era de 7.234.920 locuitori în 1912³⁴, respectiv 7.234.919 locuitori în 1913³⁵, ceea ce înseamnă că germanii reprezentau mai puțin de 1% din totalul populației.

Dacă ar fi să ne raportăm la prezența germanilor în întreaga lume, „conform socotelii profesorului Langhans, în lumea întreagă sunt 100 milioane de germani, dintre care 84 milioane în Europa și anume: Germania - 58 milioane; Austria - 10 milioane; Olanda - 5 milioane; Belgia - 3,5 milioane; Elveția - 2,5 milioane; Rusia - 2 milioane; Ungaria - 2 milioane; Franța - 500.000; Luxemburg - 220.000; Suedia - 150.000; Norvegia - 150.000; Danemarca - 150.000; Anglia - 100.000; Italia -

³² Stoica Lascu, „Integrarea germanilor dobrogeni în societatea românească modernă (1878–1916) – între tradiții proprii și realități ponto-dunărene,” în V. Ciorbea (coord.), *Germanii dobrogeni – istorie și civilizație. Die Dobruschadeutschen – Geschichte und Zivilisation* (Constanța: Universitatea Ovidius și Fundația Hanns Seidel, Editura Muntenia, 2006), 53.

³³ G. S. Șerban, „Raportul General către Sfântul Sinod privitor pe Administrația Bisericească din noul teritoriu dobrogeanu pentru intervalul de la noiembrie 1913–ianuarie 1914,” *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXVIII, Nr. 2, mai 1914, 159.

³⁴ Ministerul Industriei și Comerțului, Direcțiunea Generală a Statisticii, *Bulletin Statistique de la Roumanie*, Seria IV, vol. XVI, Nr. 6–7 (București: 1921), 6.

³⁵ Ministerul Industriei și Comerțului, Direcțiunea Generală a Statisticii, *Statistica profesiunilor din România după recensământul general al populației din 1 ianuarie 1913* (București: 1913), VI–VIII.

50.000; România - 50.000; Bosnia - 30.000; celelalte state balcanice - 30.000”³⁶.

În timpul războiului, lucrurile se schimbă : „Rezultatele finale ale recensământul din 6 ianuarie 1917 au fost făcute publice. Numărul final poate fi considerat ca exact, probabilitatea fiind ca circa 300-400 de persoane să nu fi fost numărate. Numărătoarea a exclus militarii aparținând Puterilor Centrale. Din totalul de 308.987 locuitori, 119.960 sunt bărbați și 189.027 sunt femei. În raport cu cetățenia locuitorilor, s-au stabilit următoarele cifre: 267.524 români ; 25.099 austrieci și unguri ; 5.406 greci ; 2.732 germani ; 1.644 italieni ; 1.233 turci ; 1.126 bulgari ; 739 sârbi ; 428 ruși ; 394 francezi ; 124 englezi ; 2.538 alte naționalități. Diferența dintre numărul de bărbați și numărul de femei se explică prin faptul că bărbații români au fost chemați pe front, iar cei străini au fost internați în lagăre de concentrare”³⁷.

În cadrul Marii Românii, constituite la 1918, numărul germanilor era următorul, conform unei statistici publicate în 1923 de Carl Braunias³⁸:

Germanii din Banat	268.229
Germanii din Transilvania	224.067
Germanii din Satu-Mare și Maramureș	47.131
Germanii din Bucovina	68.075
Germanii din Basarabia	79.000
Germanii din Vechiul Regat și Dobrogea	29.400
TOTAL	715.902

O altă sursă din 1923 confirmă numărul de aproape 800.000 de germani „care nu prezintă deosebiri sociale prea pronunțate”³⁹ în Vechiul Regat. Oricum, germanii din Vechiul Regat erau abia 30.000, ceea ce ne face să ne întrebăm dacă cifra de 50.000 de germani, dinainte de război, poate fi veridică. Dacă ar fi să considerăm o populație totală de circa 18.000.000⁴⁰ locuitori, înregistrați oficial în recensământul din anul 1930, germanii ar

³⁶ O. Ghibu, *Școalele germane din România – o primejdie națională* (București: Editura „Librăria Școalelor” C. Sfetea, 1916), 16.

³⁷ „Stadtanzeiger. Das Volkszählungsergebnis,” *Bukarester Tagblatt*, Jahrgang XXXVIII, Nr. 10, Donnerstag, 11. Januar 1917, 2.

³⁸ T. Grentrup, *Das Deutschtum an der mittleren Donau in Rumänien und Jugoslawien unter besonderer Berücksichtigung seiner kulturellen Lebensbedingungen* (Münster in Westfalen: Aschendorfsche Verlagsbuchhandlung, 1930), 18.

³⁹ H. O. Roth, *Ideologie și tendințe politice ale minorității germane*, conferință ținută la Fundația Universitară Carol I în ziua de 24 mai 1923, extras din volumul *Doctrinile partidelor politice* (București: Institutul Social Român), 10.

⁴⁰ http://ro.wikipedia.org/wiki/Recens%C4%83m%C3%A2ntul_din_1930, 1.06.2025.

reprezenta maxim 5% din populația României (sunt mai puțin de 800.000 în 1930), spre deosebire de maxim 1% cât reprezentau în preajma anului 1914. Creșterea simțitoare a procentului de germani se datorează, evident, aportului noilor provincii unite cu România.

Așadar, până la Primul Război Mondial, germanii au constituit o populație mult prea puțin importantă numeric, de aceea aportul lor cultural, economic și educațional este cu atât mai demn de admirat și apreciat. Încercând o comparație între sașii, populația germană stabilă din Transilvania, elementele germane din Regat și cele din Dobrogea, am putea să creionăm următorul tablou la începutul Primului Război Mondial:

Germanii din Transilvania	Germanii din Regat	Germanii din Dobrogea
Germanii veniseră direct din diferite regiuni ale Germaniei. Mai existau austrieci din Dubla Monarhie care s-au adăugat acestor elemente germane.	Elementul cel mai numeros era cel austriac, venit fie din Transilvania, fie din provinciile Dublei Monarhii. Urmează sașii din Transilvania, în timp ce germanii din Germania și elvețienii erau puțin numeroși.	Imigrația de aici era una secundară, germanii provenind dintr-un alt spațiu de colonizare, anume regiunile Basarabiei și ale Rusiei de Sud. Populația era alcătuită în marea majoritate din șvabi.
Sașii din Transilvania trăiau în comunități bine încheiate, multe dintre ele aflate la sate, tradiționale și ușor conservatoare, dar adânc legate de limba și tradițiile proprii.	Datorită apartenenței la diferite state, comunitățile germane aveau propria istorie și erau străine una de cealaltă. Putem vorbi mai mult de grupuri, de colonii, și nu de comunități în adevăratul sens al cuvântului. Religia, școlile și asociațiile erau principalele forme de coeziune. Nu exista o legătură internă profundă, un spirit care să îi unească pe deplin. „Germanii din Vechiul Regat nu au exercitat nici o influență asupra constituirii marilor regiuni de colonizare cuprinzând comunități germane, deoarece ei	Germanii ajunși în Dobrogea din Rusia, în special din sudul Basarabiei aveau câteva elemente comune: conform originii, ocupației și felului de a fi, aceștia trebuie socotiți în rândul germanilor-ruși. Aceștia au trăit, fără a avea legături prea strânse cu germanii din orașele Vechiului Regat, până în noiembrie 1940 când au fost trimiși în Germania.

	erau în număr prea mic, cu origine diferită și nu erau localnici, cetățeni. <i>Deutschtum</i> (germanitatea) era constituită din toți cei care aparțineau neamurilor germane, inclusiv din cei de origine elvețiană. Erau așezări împrăștiate în adevăratul sens al cuvântului⁴¹.	
Populația germană urbană și rurală din Transilvania alcătuia mica burghezie, meșteșugarii și micii întreprinzători, dar și țărani stabiliți de generații în sate bine înstărite.	Germanii sunt reprezentanți de clasa de mijloc a micilor industriași și de clasa muncitoare specializată. Există o preferință clară pentru mediul urban, pentru orașele de mărime medie, aflate în expansiune rapidă, cu rol central în plan administrativ și industrial. Aproape toate comunitățile s-au format în reședințe de județ cu dezvoltare rapidă sau în nuclee de expansiune ale acestora, cum ar fi porturile sau coloniile fabricilor. În Moldova, acolo unde viața urbană este mai slab dezvoltată, germanii se stabilesc în localități mai mici, acolo unde s-au înființat fabrici (Nehoiu în Buzău, Lespezi în Suceava, Comănești în Bacău), însă pentru scurt timp.	Puține așezări rurale stabile sunt întemeiate de germani doar în Dobrogea. Cu excepția orașului Constanța, în Dobrogea trăiau doar țărani care practicau agricultura și creșterea animalelor. Acești țărani germani se distingeau prin simț gospodăresc, idei inovatoare și hărnicie în cadrul populației rurale din Dobrogea.
Sașii transilvăneni reușesc să creeze în spațiile colonizate de	Colonizarea germanilor regăteni și dobrogeni a avut loc într-o regiune și într-un context sociologic și	

⁴¹ H. Petri, „Vom Deutschtum in Altrumänien,” *Süddeutsche Vierteljahresblätter* 1 (1959), 2.

ei noi structuri culturale și sociale, să domine zone întregi și să formeze majoritatea populației în nenumărate orașe și sate ale unor regiuni întinse, bine reprezentate în instituții sociale stabile.	etnic, în care neo-coloniștilor germani le-ar fi fost imposibil să desfășoare acea forță și aceea importanță generatoare și formatoare de valori culturale, caracteristice, de exemplu, sașilor din Ardeal. Germanii din Regat și cei din Dobrogea continuă să trăiască în diaspora. Numai în București s-a putut încheia o comunitate germană bine definită, aceasta datorită numărului mai mare de germani din capitală și datorită unor posibilități mai bune de autofinanțare. Istoricul Paul Trăger descria acest fenomen în următoarele cuvinte: „O dată cu venirea lor în Dobrogea, țărani germani au fost mult mai brutal ruși de toate influențele culturale decât se întâmplase în sudul Rusiei. În Dobrogea ei nu mai reprezentau decât mici insule părăsite și solitare, înconjurată de popoare, la rândul lor străine între ele, și neînrudite în niciun fel prin similitudini culturale. Se pierduse, de asemenea, definitiv, orice legătură cu vechea patrie”⁴².	
Ca urmare a Reformei majoritatea sașilor a devenit evanghelică, unindu-se în jurul acestui element religios. Adevărata reformă în mijlocul populației catolice germane s-a înfăptuit încă din 1542/43 prin editarea de către Johannes Honterus în tipografia proprie din Brașov a cărții sale pentru Reformă, cunoscută ca <i>Reformationsbüchlein</i>^[1].	În Regat se disting clar comunitățile catolice, diverse, multinaționale și multiculturale de cele evanghelice, <i>pur</i> germane, mai precis <i>pur</i> săsești. În comunitățile catolice, germanii sau austrieicii erau, deseori, elementul predominant, dacă ar fi să îi considerăm împreună. În cazul comunităților evanghelice, acestea erau, în procent covârșitor, germane-săsești. Evanghelicii germani se percepeau mai ușor ca grup, împărtășind mai ușor aceeași limbă, tradiție și obiceiuri.	Germanii dobrogeni formau grupuri confesionale mixte. Majoritatea erau catolici și evanghelici, dar mai existau printre ei adventiști și baptiști. Reprezentanții acestor biserici neo-protestate, au ales, treptat, calea separării totale de comunitate. Dimensiunea protopopiatelor făcea ca preotul să poată vizita anumite localități o singură dată pe an. De aceea, laicii puteau conduce rugăciunile duminicale, adică învățătorul satului sau simpli țărani. Prezența insuficientă a unui preot

⁴² J. Henkel, „Observații privind trecutul și prezentul comunităților creștinilor luterani în localitățile dobrogene,” în V. Ciorbea (coord.), *Germanii dobrogeni – istorie și civilizație. Die Dobruschadeutschen – Geschichte und Zivilisation* (Constanța: Universitatea Ovidius și Fundația Hanns Seidel, Editura Muntenia, 2006), 27-28.

		a condus la proliferarea unor secte sau grupuri religioase aparte. O puternică tradiție a comunităților reduse a marcat localitățile de proveniență rusească. Acești frați de rugăciune formau grupuri puternic marcate de pietism, care se întâlneau de mai multe ori săptămânal la adunări și citeau din Biblie, încercând să descopere împreună sensul Sfintei Scripturi. Spre deosebire de grupuri religioase similare din Germania, aceste comunități religioase nu s-au rupt niciodată de parohie, ci celebrau slujba religioasă împreună cu comunitatea locală. Așadar, prin abordarea comunităților mici ale fraților de rugăciune, evanghelicii din Dobrogea sunt încadrabili pietismului.
Nivelul de dezvoltare le-a permis sașilor să se implice în viața socială și culturală din Transilvania, mulți sași remarcându-se ca reformatori, umaniști și mai târziu iluminiști. Practic, Reforma nu s-a reflectat numai în viața religioasă a sașilor transilvăneni, ci a dus, prin introducerea noii ordini bisericești, la reorganizarea sistemului școlar - atestat deja din secolul al XIV-lea ca fiind primul sistem școlar popular obligatoriu de pe teritoriul României de astăzi - precum și la revigorarea activității social-filantropice.	Elita religioasă și culturală a avut o contribuție decisivă la dezvoltarea societății românești de la cumpăna secolelor XIX-XX, iar cartea lui Emil Fischer despre <i>Die Kulturarbeit des Deutschtums in Rumänien</i> este cea mai vie dovadă în acest sens.	Nu elita, ci simpli oameni au avut o contribuție la civilizația din regiune: pământurile țăranilor șvabi erau bine cultivate, tehnologia deținută de ei era avansată, casele lor erau înstărite. Satele șvabilor aratau <i>altfel</i>, exista o clară preocupare a acestora pentru ordine, curățenie și prosperitate.

